

УДК 657.446:336.226.11

Т. Є. Дугар,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9642-2763>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.13.70

ОБЛІК І АУДИТ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З УДОСКОНАЛЕННЯ

T. Duhar,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Accounting and Taxation, Poltava State Agrarian University

PERSONAL INCOME TAX ACCOUNTING AND AUDIT: JUSTIFICATION OF PROPOSALS FOR IMPROVEMENT

Стаття зосереджена на питаннях удосконалення облікового забезпечення справляння податку на доходи фізичних осіб та методиці аудиту для уникнення як помилок, так і випадків навмисного перекручення фактів господарського життя та спотворення їх фіксації у обліку й фінансовій звітності. Зокрема, пропонується однозначне трактування об'єкта обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб; акцентовано на особливостях первинного документування утримання цього податку. Також описано шляхи удосконалення синтетичного обліку через деталізацію субрахунків. Здійснено детальний опис методичної стадії операційного аудиту розрахунків за податком на доходи фізичних осіб із виокремленням індикаторів ризику викривлення облікових даних. Наведено підходи до формування реєстрів планування аудиту, робочих та підсумкових документів аудиторської перевірки.

The relevance of the conducted research is explained by the fact that scientific publications related to personal income tax refer mainly to economic and financial aspects of the possibilities of improving the tax mechanism. Considerable work on this issue also belongs to lawyers, but the issue of accounting and auditing of personal income tax calculations is not covered widely enough.

The article focuses on the issues of improving the accounting support for the payment of personal income tax and the audit methodology to avoid both errors and cases of deliberate distortion of the facts of economic life and distortion of their fixation in accounting and financial reporting.

In particular, an unequivocal interpretation of the accounting object of personal income tax calculations is proposed; the emphasis is on the features of the primary documentation of the withholding of this tax. In the absence of separate forms of primary documents for the withholding of personal income tax, the following should be considered: 1) documentary forms confirming the components of the total taxable income (primary documents from accounting of wages and others); 2) documentary forms for calculating personal income tax for the purpose of obtaining a tax discount; 3) documentary forms to confirm the right to receive other than the basic tax social benefit.

Ways to improve synthetic accounting through the detailing of subaccounts are also described. The publication examines specific aspects of personal income tax accounting: taxation of income in the form of an additional good; taxation of remuneration to independent professionals; taxation of rewards under civil law contracts and others.

It has been established that the audit of the object under investigation will be operational and will aim to form in the Auditor's report an auditor's opinion, supported by evidence, about the reliability, completeness, correctness and objectivity of the display of personal income tax withholding.

A detailed description of the methodical stage of the operational audit of personal income tax calculations was carried out, highlighting the indicators of the risk of distortion of accounting data. Approaches to the formation of audit planning registers, working and final documents of audit verification are given.

Ключові слова: облік, аудит, оподаткування, рахунки обліку, доходи фізичних осіб, податкова соціальна пільга.

Key words: accounting, audit, taxation, accounting accounts, income of individuals, tax social benefit.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Важливість перманентних наукових розробок та практичних удосконалень у царині обліково-забезпечення та фінансового контролю оподаткування доходів фізичних осіб є незаперечною та у військовий час "грає" новими змістовними аспектами, бо цей податок нині є чи не найбільш бюджетоутворюючим. Демократизація та соціальне орієнтування дії механізму оподаткування фізичних осіб має прямий вплив на рівень добробуту громадян, повинна враховувати диференційований підхід до рівнів і видів доходів різних верств населення, водночас не створюючи чи додаткової соціальної напруги.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Наукові публікації стосовно податку на доходи фізичних осіб (далі — ПДФО) стосуються переважно економічних та фінансових аспектів можливостей удосконалення податкового механізму. Значний доробок у цій проблематиці також належить правникам, а от питання обліку і аудиту розрахунків за податком на доходи фізичних осіб висвітлюються не досить широко.

У статті Мелехової Т.О. [4] удосконалено методику проведення контролю ЄСВ та ПДФО, пропонуються планові та робочі документи за наслідками перевірки. Наприклад форми: Анкета перевірки ЄСВ та ПДФО, Загальний план контролю ЄСВ та ПДФО, Програма контролю ЄСВ та ПДФО, Перевірка правильності нарахування ПДФО та військового збору та інші. На думку автора, впровадження такого комплексу робочих документів надасть змогу охопити всі аспекти обліку податку на доходи фізичних осіб при перевірці.

Макаренко А.П. та Котова Н.В. [3] пропонують удосконалення обліку податку на доходи фізичних осіб через деталізацію рахунків синтетичного обліку за ознакою наявності права на податкову соціальну пільгу у працюючого.

Так, пропонується відкрити наступні субрахунки:

— 6411/1 "Розрахунки за ПДФО із соціальною пільгою";

— 6411/2 "Розрахунки за ПДФО без соціальної пільги".

На думку авторського колективу, це нововведення підвищать рівень внутрішнього бухгалтерського контролю за наданням податкових соціальних пільг працівникам.

У працях Пономаренко О.Г. 6 та Ковач С.І. [1, 2] пропонується деталізація наказу Про облікову політику, через запровадження нових положень про зобов'язання; аналітичний облік пропонується удосконалювати через введення додаткових ознак деталізації рахунків (окремий аналітичний рахунок оподаткування доходів у виді додаткового блага); пропонується процедурний підхід до проведення операційного аудиту ПДФО.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Означена стаття, віддаючи належне науково-практичним фаховим напрацюванням у вивченні проблеми підвищення ефективності самого механізму оподаткування, адміністрування, зосереджена на питаннях удосконалення облікового забезпечення справляння податку на доходи фізичних осіб та методиці аудиту для уникнення як помилок так і випадків навмисного перекручення фактів господарського життя та спотворення їх фіксації у обліку й фінансовій звітності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Оподаткування доходів фізичних осіб дещо складний об'єкт для науковців обліково-контрольного профілю, оскільки ідеї, пропозиції і

нововведення часто є недієвими через жорсткі рамки нормативних обмежень та серйозний ступінь "зарегульованості" [5].

Можливість удосконалення обліку окремих об'єктів традиційно виявляють за етапами: методологічні засади, положення щодо об'єкта у обліковій політиці, первинні документи, аналітичний та синтетичний облік, звітність.

Щодо першого етапу, не для усіх практиків та дослідників-початківців усвідомленим є факт того, що об'єктом обліку щодо розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб є поточні зобов'язання. Отже, методологічним орієнтиром для обліку є П(С)БО 11 "Зобов'язання".

Окремі, належно нормативно урегульовані, форми первинних документів для утримання ПДФО відсутні. Отже, документування розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб включає у себе три змістовні блоки: 1) документальні форми, що підтверджують складові сукупного оподаткованого доходу (первинні документи з обліку оплати праці та інші); 2) документарні форми для перерахунку ПДФО з метою отримання податкової знижки; 3) документарні форми для підтвердження права на отримання іншої, крім базової, податкової соціальної пільги з ПДФО.

У синтетичному обліку Інструкцією із застосування Плану рахунків № 291 визначено для обліку податків і платежів однойменний субрахунок 641 "Розрахунки за податками". Четвертий рівень деталізації суб'єкти бізнесу вводять залежно від застосовуваного режиму оподаткування. Тобто, субрахунок, що досліджується, набуватиме вигляду: 6411 "Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб". В умовах тотальної автоматизації обліку подальша деталізація не створить додаткових проблем, а за умови раціонального підходу лиш збільшить рівень аналітичності облікових даних. Наприклад, тут можна говорити про виокремлення субрахунків оподаткування додаткового блага (ст. 164 Податкового кодексу України), доходів не працівників та, взагалі, громадян-нерезидентів України [1, 2, 5].

Чинна нормативна база рекомендує суб'єкту бізнесу-податковому агенту для оподаткування доходів у вигляді додаткового блага оформити відповідні розпорядчі та первинні документи.

У професійній літературі є твердження, що надання додаткового блага є рішенням керівництва підприємства та повинно бути оформлене наказом по підприємству [2]. Однак, практика показує, що такого наказу (розпоряджен-

ня) може і не бути. Причина цього — утримання та сплата ПДФО з доходів у вигляді додаткового блага є податковим обов'язком, а не правом податкового агента. Часто цією документарною формою виступає бухгалтерська довідка із дозвільним на таку виплату підписом керівника. Бухгалтеру тут слід "застрахуватися" від ризику уникнення помилки з неврахування натурального коефіцієнту 1,219, що може призвести, у результаті, до податкової недоїмки з ПДФО [5].

Це можна зробити через запровадження у синтетичному обліку деталізованого субрахунку 64111 "ПДФО з додаткового блага" для виокремлення таких випадків оподаткування із числа загальних.

Подібну деталізацію можна запропонувати стосовно осіб, яким будуть виплачуватися доходи за договорами ЦПХ, оскільки підприємство, що їх наймає, бере на себе обов'язок податкового агента за їх сукупним доходом, а бухгалтерія, водночас, матиме ситуацію відсутності даних осіб у довіднику "Співробітники" при нарахуванні і оподаткуванні доходу у системі автоматизованого обліку.

Виокремлення субрахунку ПДФО з доходів нерезидентів пов'язано з потребою застосування при їх оподаткуванні підвищеної ставки.

Визначаючись з організаційно-методичними засадами аудиту облікового відображення процесів оподаткування доходів фізичних осіб у підприємствах, слід зазначити, що цей аудит буде операційним 6 та матиме на меті формування у Аудиторському звіті підтверженої доказами думки аудитора про достовірність, повноту, правильність та об'єктивність відображення утримання ПДФО, своєчасність його перерахування до бюджету відповідного рівня і розкриття наслідків означених облікових дій у звітності.

Плановий документ — програма аудиту розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб має бути складена у світлі вимог МСА 300 "Планування".

Показники аудиторського ризику та суттєвості обираються, виходячи з специфіки проведення загального аудиту фінансової звітності. Прийнятний ризик у практиці переважно сягає 5%, а суттєвість допустимих відхилень базується на сумі відсотку певного ключового показника фінансової звітності, визначеного раніше (наприклад, 2% чистого прибутку чи інший).

Аудиторські докази одержуються в результаті належного поєднання тестів систем контролю та процедур перевірки на суттєвість згідно вимог однойменного МСА 500 "Ауди-

торські докази". Робочі документи аудитора не мають жорсткої регламентації за формою, однак, повинні бути інформативними та релевантними достатньо, щоб обґрунтувати послідовну аудиторську думку.

Методичний аспект аудиту розрахунків за ПДФО реалізується часто разом з дослідженням розрахунків з оплати праці [3, 6].

Перевірка кадрового обліку фактичним методом дотична до досліджуваної ситуації лиш у частині з'ясування і доведення факту наявності трудових відносин між податковим агентом та фізичною особою-одержувачем доходу.

Часто підприємства, особливо суб'єкти агробізнесу, застосовують різні форми оплати праці та матеріальної винагороди, залучають сезонних працівників. Тому на першому етапі перевірки аудитор визначає, яка система оплати праці застосовувалася для подальшого виявлення повноти формування показника сукупного оподаткованого доходу фізичних осіб. Методичний інструментарій тут — документальна перевірка фактична і по суті. Методом арифметичного контролю встановлюються помилки в підрахунках у первинних документах або у розрахункових відомостях, слід зазначити, що у автоматизованому обліку доцільно досліджувати саме алгоритми обчислень, бо ймовірність власне розрахункових помилок мінімальна.

Звертається увага фахівцем з незалежного контролю на обґрунтування підстав нарахування різних виплат працюючим. Це стосується як виплат-складових фонду додаткової оплати праці так і заохочувальних та компенсуючих. Увагу аудитора як складові сукупного доходу привертають виплати стимулюючого характеру (премії, винагороди за підсумками роботи за рік), виплати компенсуючого характеру (надбавки та доплати за роботу в нічний час, понадурочні роботи), виплати за невідпрацьований час (оплата чергових і додаткових відпусток, тимчасової непрацездатності тощо), оплата простоїв, браку. Зокрема, документально перевіряються умови їх призначення та відповідні розміри (колективний договір, положення про оплату праці, контракт, трудовий договір, тощо).

Приділяється також посиленна увага перевірці виплат за договорами підряду та іншими договорами цивільно-правового характеру. Оскільки у практиці бувають випадки з ускладненим сприйняттям суб'єктом бізнесу свого обов'язку обчислювати та платити податок, а також звітувати за нього стосовно осіб не у штаті.

Наступною аудиторською процедурою у процесі дослідження справляння ПДФО є перевірка законності застосування пільг [6].

Фактично перевіркою аудитор встановлює наявність заяв від усіх осіб, що користуються податковими соціальними пільгами з ПДФО та відповідність видів і відсотків їх пільг визначеним підпунктам ПКУ [5]. Далі перевіряють наявність копій та оригіналів підтверджуючих документів, реквізити яких відображено в рядку 2 заяви. Їх номенклатура визначена Постановою КМУ від 29.12.2010 р. № 1227 "Про затвердження порядку подання документів про застосування податкової соціальної пільги" зі змінами і доповненнями у актуальній редакції.

Стосовно "дитячих" пільг індикатором ризику є межа повноліття дітей, коли нормативно право на пільгу втрачається, однак, особливо у автоматизованому обліку, надання продовжується "за інерцією" (стоїть відповідна позначка-щиглик про застосування у картотеці "Працівники"). Втрату права на "дитячі" пільги встановлюють скануванням масиву свідоцтв про народження. Означені пільги перевіряються і на предмет надання їх лиш одному з батьків засобами зустрічної перевірки чи запитів між місцями працевлаштування таких батьків.

Стосовно пільг для працюючих інвалідів документальному контролю з боку аудитора підлягають реквізити довідок МСЕК із п. 5 Порядку № 1227. При встановленні строків дійсності враховують той факт, що повторний огляд осіб з інвалідністю проводиться через 1 — 3 роки (п. 3 Інструкції, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я від 05.09.2011 р. № 561 "Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності"). Тому в довідці МСЕК обов'язково зазначають період видачі і дату наступної комісії.

Аудитор теж звертає увагу на наявність ПСП у працівників, що згідно норм п. ПКУ не мають права на цю пільгу, незалежно від розміру їх доходу. Так, співробітників-пільговиків та одночасно підприємців виявляють засобами активізації Електронних кабінетів платників податків за індивідуальним податковим номером або за цим же номером ведуть пошук у державних реєстрах. Також перевіряється можливість випадків надання пільг особам до зарплати, якщо вони ще одночасно отримують доходи у вигляді стипендії з бюджету, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'юнктів, військовослужбовців.

Співставною внутрішньою зустрічною перевіркою аудитор виявляє відповідність аналітично-

го обліку утримань ПДФО синтетичному обліку. При цьому порівнюється залишок, який відображається в балансі за рахунком 6411 на 1-ше число місяця (при належному рівні розрахунково-платіжної дисципліни такого залишку немає), з даними розрахунково-платіжної відомості та сумами платіжної відомості, за якою заробітна плата за мінусом утримань виплачена працівникам підрозділу вцілому та кожному окремо.

Особливо прискіпливо вивчають нарахування заробітної плати тимчасовим (сезонним) працівникам на предмет виявлення фіктивних угод, приписок, підставних осіб. Щодо оподаткування доходів сезонних працівників індикатором ризику для аудитора є можливість надання ПСП з ПДФО у місяці звільнення (не лише для сезонних, а й для постійних працюючих), це суперечить вимогам ПКУ та є актуальним, бо мобільність та плінність таких кадрів висока.

Далі аудитор перевіряє оподаткування доходів, що виплачуються не працівникам підприємства. Крім встановлення обов'язку податкового агента і перевірки правильності обчислень, аудитору слід також звертати увагу на факт, що винагорода за виконані роботи (послуги) не є заробітною платою. ПДФО із винагород цивільникам-нерезидентам має, як уже і зазначалося вище, утримуватися за підвищеною ставкою, крім випадків наявності довідки резидента країни, з якою Україна підписала міжнародну угоду про уникнення подвійного оподаткування. Окремим випадком слід також аудитору виявити факти виплат та оподаткування ПДФО послуг незалежних професіоналів. Наприклад, нотаріусів за вчинення нотаріальних дій і інші види правової допомоги.

Якщо податковий агент співпрацює з фізичними особами-підприємцями, кваліфікований аудитор також бачить індикатор ризику недоїмки з ПДФО, незважаючи на те, що доходи фізосіб від продажу товарів, робіт, послуг у рамках підприємницької діяльності, не обкладаються ПДФО. Щоб підтвердити право не робити утримань слід мати копії документів підприємця (свідоцтво про державну реєстрацію; свідоцтво про сплату єдиного податку і подібні). Слід не забувати, що випадки такої співпраці у частині виплати доходу фізособам мають знайти розкриття у додатку ПДФО (форма 4-ДФ) об'єднаного квартального звіту.

Якщо ж виконані приватним підприємцем роботи (послуги) не були пов'язані з його підприємницькою діяльністю, аудитор кваліфікує оподаткування ПДФО цього доходу як виплати за договором цивільно-правового характеру.

Крім доходів працівників, аудитор перевірить у межах дослідження ПДФО на підприємстві випадки нарахування і виплат дивідендів своїм засновникам та учасникам. Ці доходи і у резидентів, і у нерезидентів, обкладаються ПДФО за ставкою 18 % [5]. Додатковою аудиторською процедурою буде тут контроль своєчасності сплати податку на доходи фізичних осіб. Утриманий із суми дивідендів податок повинен бути перерахований до бюджету при їх виплаті і відомості про ці суми теж акумулюються у звіті 4-ДФ.

Особливості є стосовно оплати й оподаткування лікарняних. З сум допомог з тимчасової непрацездатності (у т. ч. й по догляду за хворою дитиною) утримується ПДФО. Аудитор застосовує таку норму як до лікарняних від роботодавця (перші п'ять днів) та і до лікарняних від фонду соціального страхування (дні з шостого дня непрацездатності).

Окрема процедура аудиту — перевірка оподаткування у випадках потреби у застосуванні натурального "підвищуючого" коефіцієнта 1,219: доходи у вигляді додаткового блага [1, 2], суми підзвітних коштів, за якими не відбулося звітування у призначений термін та було перетнуто за датою рубіж поточного місяця.

На останньому етапі операційного аудиту справляння ПДФО аудитор встановлює достовірність, повноту, своєчасність подання даних податкової звітності з цього податку та співставляє дати нарахування і виплат доходів за видами та перерахування податку на доходи фізичних осіб до бюджету. Додатково враховується правило: якщо оподатковуваний дохід було нараховано, але не виплачено, то ПДФО все одно слід перерахувати до бюджету протягом 30 календарних днів після закінчення місяця нарахування доходу.

При виявленні будь-яких відхилень як помилок так і зловживань, аудитор повинен відобразити операції у робочих документах і надати рекомендації суб'єкту бізнесу з виправлення помилок. Сумовий вираз відхилень за даною та іншими ділянками співставляється аудитором з показником суттєвості відхилень для формулювання думки щодо вибору виду аудиторського висновку (безумовно-позитивний, умовно-позитивний і так далі).

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

1. Оподаткування доходів фізичних осіб є перспективним об'єктом для поглиблення досліджень науковців обліково-контрольного профілю, незва-

жаючи на жорсткі рамки нормативних обмежень та серйозний ступінь "зарегульованості".

2. Об'єктом обліку щодо розрахунків з бюджетом за податком на доходи фізичних осіб є поточні зобов'язання. Отже, методологічним орієнтиром для обліку є П(С)БО 11 "Зобов'язання".

3. Через відсутність окремих, належно нормативно урегульованих, форм первинних документів для утримання ПДФО, такими можна вважати 1) документальні форми, що підтверджують складові сукупного оподаткованого доходу (первинні документи з обліку оплати праці та інші); 2) документарні форми для перерахунку ПДФО з метою отримання податкової знижки; 3) документарні форми для підтвердження права на отримання іншої, крім базової, податкової соціальної пільги з ПДФО.

4. Синтетичний облік ПДФО ведеться четвертим рівнем деталізації субрахунка 641 — 6411 "Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб". Доцільно поглиблювати деталізацію автоматизованого обліку і говорити про виокремлення субрахунків оподаткування додаткового блага (ст. 164 Податкового кодексу України), доходів не працівників та, взагалі, громадян-нерезидентів України.

5. Аудит оподаткування доходів фізичних осіб у підприємствах буде операційним та матиме на меті формування у Аудиторському звіті підтверженої доказами думки аудитора про достовірність, повноту, правильність та об'єктивність відображення утримання ПДФО, своєчасність його перерахування до бюджету відповідного рівня і розкриття наслідків означених облікових дій у звітності.

6. Для посилення методичної складової аудиторського дослідження, доцільно звернути увагу на індикатори ризику та опис перевірки специфічних моментів справляння і обліково-звітного відображення ПДФО, що розкриті у даній публікації.

Література:

1. Ковач С. І. Облік розрахунків і звітність за податком на доходи фізичних осіб з доходів у вигляді додаткового блага. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 1. С. 218—236.

2. Ковач С. Податок на доходи фізичних осіб з доходів у вигляді додаткового блага: оподаткування, облік і звітність. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 10. С. 14—23.

3. Макаренко А. П., Котова Н. В. Удосконалення обліку і контролю оподаткування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати працівників суб'єктів господарювання. *Ефективна*

економіка. 2020. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_9.

4. Меліхова Т. О., Подмешальська, Ю. В. Терещенко Н. М. Удосконалення обліку, оподаткування та контролю ЄСВ та ПДФО для поліпшення виробничого обліку, стратегічного управлінського обліку, податкової та фінансової звітності в умовах переходу на міжнародні стандарти зарубіжних країн. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 24. С. 78—83.

5. Податковий кодекс України Податковий кодекс України: Кодекс від 2.12.2010 р. № 2755. Дата оновлення: 16.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 24.06.2024).

6. Пономаренко О. Г. Можливості удосконалення обліку та аудиту справляння податку на доходи фізичних осіб. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2020. № 2. С. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2020_2_16.

Referenses:

1. Kovach, S.I. (2014). "Accounting calculations and reporting for personal income tax on income in the form of additional benefits", *Finansy, oblik i audyt*, Vol. 1, pp. 218—236.

2. Kovach, S. (2015). "Personal income tax on income in the form of additional benefits: taxation, accounting and reporting", *Bukhhaltersky oblik i audyt*, vol. 10, pp. 14—23.

3. Makarenko, A.P. and Kotova, N.V. (2020). "Improvement of accounting and control of taxation and payment of EUV and personal income tax on wages of employees of economic entities", *Efektivna ekonomika*, vol. 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_9 (Accessed 24 June 2024).

4. Melikhova, T. O., Podmeshal's'ka, Yu. V. and Tereschenko N. M. (2023). "Improvement of accounting, taxation and control of the EUV and personal income tax for the improvement of production accounting, strategic management accounting, tax and financial reporting in the conditions of transition to international standards of foreign countries", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 78—83.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Accessed 24 June 2024).

6. Ponomarenko O. H. (2020) "Possibilities of improving accounting and auditing of personal income tax", *Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 2, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2020_2_16 (Accessed 24 June 2024). *Стаття надійшла до редакції 25.06.2024 р.*